

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱՅԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամերիկայի համար տարեկան 4 տարի թղթով.
Եւրոպայի և այլ տեղերի համար տարեկան 20 ֆրանկ
Տնօրէնութիւնն ինք կը վճարէ փոստի ծախքը:
Բաժնէ դիւնները կանխիկ կը վճարուին: Վեցամսեայ կամ եւ-
աւանդայ բաժնորդութիւններ ալ կընդունուին, աւանդ ուէ՛ յա-
ւելանք բաժնէ գինն վրայ:
Խմբագիր-Տնօրէնին հետ կարելի է տեսնուիլ խմբագրատունը
(rue Vacon, 50) ամէն օր կէսօրէն յետոյ, ժամ 2 էն մինչև 4 միայն:

Բ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 90

1887 ՅՈՒԼԻՍ 6

ՅՈՒՆԻՍ 24 (Հ. Տ.)

ՉՈՐԵՔԵԱՐՔԻ

Կը հրատարակուի Ղ. և Շրթ. օրեր

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Մանկուցաններ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով:
Մանուցման 1 միջակ դիւր 1 սանդիւկ կարծէ. 1 գլխադիր 2
սանդիւկ:
Նամակ կամ ծրար պէտք է զրկել խմբագրութեան հետեւեայ
հասցեով. M. PORTOUKALIAN, rédacteur du journal Arménia.
MARSEILLE (France)

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues au bureau de la
Rédaction (Rue Vacon, 50)

ԲՈՎԱՆ ԳԱՆՈՒԹԻՒՆ

Համարատուութիւն Հայ հայրենասեր-
ներին առջեւ. — Հրաւեր հայրենասիրու-
թեան. — Նամակ Պարսկաստանէն (Դավ-
թի.ժ). — Վսեմ. Նուպար փաշա. — Պաշ-
կարանայերի Գեր. Առաջնորդը. — Առեւ-
կան. — Արտասանման լուրեր. — Առեւ-
տրական. — Մանուցումներ. — Բանասի-
րական (Հատուածներ Պաշկարի պատ-
մարեցելէն):

ՀԱՄԱՐԱՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅ ՀԱՅՐԵՆԱՍԵՐՆԵՐԻՆ ԱՌՁԵՒ

(Շաբ. 88րդ թիւն)

Գ

Փարիզի Մանածպարտիկն զրկած
կանոնադիրը Մարտիլի Հայ գաղթա-
կանութեանն ուշադրութեան առնը-
ւելով, ինչ ինչ անյարտար կէտեր տես-
նուեցան որոնք, Մարտիլիներին կար-
ծիքով, կը փնտրէին գործին և եւ ու-
րովհետեւ այդ կանոնադիրը գեւ չէր
վաւերացուած և իւր վաւերականու-
թիւնն ստանալէ յետոյ, Փարիզի Մաս-

նածպարտիկն, Մարտիլի և Փա-
րիզի համաձայնութեամբ կեդրոնա-
ժողովի վերածուած լինելով պիտի
սկսէր գործել Մարտիլի յայտնեց Փա-
րիզի Մանածպարտիկն օր, իր կարծի-
քով, պէտք է մի քանի բարեփոխու-
թիւններ մտցունել այդ կանոնադիր
մէջ որպէս զի աւելի արդարութեան
և օրինաւորութեան սկզբունքներ
վրայ հիմնուած լինի և այդ կերպով
աւելի համերաշխութեան մի կապ
հաստատուած լինի գործող Մանա-
ժողովներին մէջ: Փարիզ չհաճեցաւ
ՈՒՆԻ Բարեփոխութիւնն մտցունել խոյս
տալով և յենով սա աւարկութեան
վրայ թէ Մարտիլի Հայ գաղթա-
կանութիւնը իրաւունք չունի բարեփո-
խութիւն առաջարկելու, այլ թէ իւր
պատուիրակի, Մ. Փարիզ գաղթականի
առաջարկութիւնները միայն կրնան
նկատի առնուիլ որովհետեւ նախկին
կայացած էր Համաժողովի նիստերին:
Փարիզ գաղթական բացառեց թէ Հա-
մաժողովի նիստերն արդէն վերջացած

լինելով, իւր պատուիրակութեան
պաշտօն եւս վերջացած է. և թէ ինք
նոյն իսկ իւր պատուիրակութեան
պաշտօնի մէջ, չպիտի կրնար ընդու-
նիլ ինչ որ Մարտիլի Բնդհանուր ժո-
ղովի հաւանութեանն չէր կրնար ար-
ժանանալ որովհետեւ ինք Մարտիլի
անունով կը խօսէր և կը գործէր և
հետեւապէս, իւր պատուիրակ, չը
պիտի կրնար և չէ կարող ընդունիլ
այն ինչ որ Փարիզ կառավարիչէ, բայց
Մարտիլի անյարտար կը գտատէ: Զինք
ընդունողը ընտանապէս ընդունած
կը լինի և զինք զրկողի իրաւասու-
թիւնը:

Փարիզի կողմէ յարուցուած այս
ձեւակերպ վիճարանութիւնների բուն
եղբը հին կը հայանար որ Փարիզի
Մանածպարտիկն չէր ուզէր որ Համա-
ժողովի որոշումներին վրայ իւր աւել-
ցուցած կանոններին մէջ ՈՒՆԻ փոփո-
խութիւն մտնէ: Եթէ Փարիզ գաղ-
թական համաձայնութեան կամ յայտ-
նէր Փարիզի Մանածպարտիկն չինած

կանոնադիրն, առանց սեւէ փոփո-
խութեան, թողուց մի կողմ որ ինք
ալ անկանոնութիւններ կը տեսնէր այդ
կանոնադրութեան մէջ, իւր իրաւա-
սութեանն զուր մի գործ տեսած պի-
տի լինէր եւ իւր ու Մարտիլի Բնդհ-
ժողովին մէջ անհամաձայնութիւններ
պիտի ծագէին և այդ ժամանակ Բնդ-
հանուր ժողովը իրաւունք պիտի ու-
նենար զինք մեղադրելու: Իսկ եթէ
իւր անհամաձայնութիւնն յայտնէր Փա-
րիզի Մանածպարտիկն, սա կարեւո-
րութիւն չպիտի տար այդ ձայնի,
քանի որ օրինաւոր ալ չէր, և դարձ-
եալ սեւէ փոփոխութիւն չպիտի մը-
ցունէր կանոնադիրն մէջ, եւ այդ պի-
տի կանոնադրութեամբ գործի ձեւ-
նարկելն ալ գործին փնտրելէ, ինչ-
պէս որ տեսնուեցաւ առաջին յայտնին
մէջ:

Վերջապէս Փարիզի Մանածպարտիկն
պնդելով թէ իւր աւելցուցած կա-
նոնների մէջ սեւէ փոփոխութիւն
մտցունելու սկզբունքն իսկ չընդունիր,

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

ՀԱՏՈՒԱԾՆԵՐ

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱՍ ՊԱՄԱՌԹԵՆԵՆ

(Շաբ. 89 թիւն)

Բ

Պաշկարներն եւ Հրեայներն 1877-78ի
ռուս-թիւրքական պատերազմին
ժամանակ

Մակեդոնիայի, Ալբանիայի, Եպիրոսի
և Թրակիայի «Առեւտրական Գործընկեր-
քին» մէջ Հրեայներին վրայ խօսած ժամա-
նակ, մենք երեւան հանցելիք Արեւել-
եան Հրեայների պահտութիւնները, բայց
անկողմնակալ եղած չէինք լինելու եթէ
չյայտնէինք գտնէ մի քանի եղբայրութիւն-
ներ որոնք իրենց նպատակաւ են: Այդ
եղբայրութիւններ մենք կը գտնենք ռուս-
թիւրքական պատերազմի որոշարարնե-
րին մէջ որոնք պիտի յայտնենք այժմ և
որոնք երբեք ծառայած չեն եւրոպա-
կան հասարակութեան:

Պաշկարներն օգնելու համար ռուս
կառավարութեան միջամտութեան շար-
ժառիթն եղած թիւրքերի չափազանց սա-
տիկ ձեռնարկներն այն քրիստոնե-
այ թայեանների վրայ որոնք յիշատի կամ
յանկարաւի նշանակուած էին իւր քովի-
րանքներ կամ յեղափոխականներ: Ամեն-
քին յայտնի են այն կտորածներ, խեղճ
Պաշկարների ցցի զարնուիւններն, հրդեհ-
ներն որոնք եղան Բանակիրուրտի, Ավ-

րադ-Ալանի, Քըզաւիլիքի, Սօֆիայի, Շուսի, Սի-
րիոսի, Սիլվիոսի, Նամուրի, Պէպ-
րովի, Պաթաղի և այլնի մէջ: Պաշի-պո-
ղուներն և Չէքքէներն իմամներն և
հօճաններն զրգուռելով յարձակած էին
ապստամբական կեդրոն համարուած քա-
ղաքներին և գիւղերին վրայ և հոն կը յա-
գեցունէին իրենց արեւմտաւորութեան և
աւարտութեան բնազդները: Պաշ-
կար ժողովուրդը իր սատակի ներդրեան
մէջ կը սպասէր իւր եղբայրների, Ռու-
սերի գաղտեան. ստանք իւրան վերջապէս
և լոյրը Պաշկար ժողովուրդները, յայտ-
կոյս և յայնկոյս Պաշկարներին, մեծ ջըն-
ժութիւններով ընդունելին ռուսական
յառաջապահ գունդը որ մի քանի օրի մէջ
համարձակորէն անցած էր Պաշկարները
Շիրքաի կիրճէն և կեցած էր Քիզաւիլիք,
Թուշնաի ձորին մէջ (Բուսիլի):

Պաշկարներն ձեռնարկելին իսկոյն
փոխադարձ վրիժառութեան իրենց մէ-
ջ հազար մարդ մտան ռուսական զո-
րաբանակին մէջ Պաշկար Լէզկոն անուն
մի գունդ կազմելով և յանձնառու եղան
բանակին այդ թիւի առաջամասը կազ-
մել: Ասոնք տեղացի ժողովուրդների կը-
րիճներին հետ միանալով աւարի առին
թիւրքերի տուններն և ցիրուցան արին
անոնց հարկման: Երբ ռուս զորքերն
Սիլվիոսի փաշայի զորքերին առջեւ ըս-
տիպուեցան նահանջել և Շիրքաի կիրճէն
անցնելով յետ վերադարձան, թիւրքերի
ձեռքը յանձնուած միացին Քըզաւիլիքի
կողմի բնակիչները որոնք գեւ նորանցու-
ցած էին իրենց վրիժառութեան ծարաւը:

Բայց թիւրքերի վրիժառութիւնը շատ
անգթութեամբ կատարուեցաւ և սար-
սափը տիրեց ամեն կողմ. անոնք որ չը
կրցան փախչիլ լեռներն կամ պահուելով
անտառներին մէջ, անգթօրէն զոհ եղան
մահմադականների կատաղութեանը:

Ռուսեր երկրորդ անգամ յարձակմամբ
գաղով յաղկեցան տիրել զարձեալ Շիր-
քաի անցքին, բայց արեւմուտու կու-
նէր յետոյ: Այդ ժամանակ զօրավար
Կուրդ օն բռնելու համար թիւրք զօրքերի
նահանջի ճանապարհը՝ որոնք յետ կը
քաշուէին Մակեդոնիայի կողմէն, բաղձա-
թիւ ձիւղար զօրքերով քաշեց Եփրոս-
Պաշկարի դժար ճանապարհներէն Սօֆիայի
վրայ:

Ահա այստեղ կը սկսի մեր պատմելիք
միջադէպը:

Պատերազմական բեմէն շատ քիչ ան-
գամ լուրեր կը հասնէին Սօֆիայ, և, ա-
ւելորդ է տեսնել, թէ թիւրք կառավարու-
թեան միջոցով եղած լուրերն ալ իւր մէկ
մէկ փառաւոր յաղթութիւններ կը ներ-
կայացունէին օսմանեան բանակների կը-
րած սղջանները, ռուսի քաղաքներ և շը-
ջակայների քրիստոնեայ ժողովուրդներն
ստատիկ անհանգստութեան մէջ ինկած
էին:

Այսու ամենայնիւ, մի քանի հայրե-
նասէր պաշկարների վրայ անկախութեան
փափաղներ նշմարուած էին թոյլ կեր-
պով. իսկոյն զապեցին այդ թոյլ կամքերն,
կախելով և ցիցը զարնելով հայրենասեր-
ներն որոց գիւղիներ շարունակ երեք օր
ի տես զրուեցան քաղաքի դուռներն,

նահանգապետ Մազար փաշայի հրամա-
նով:

Յանկարծ բերանէ բերան վախ ի վա-
խ լուր կը պարտի թէ ռուսական զօր-
քերն յաղթող կը հանդիսանան և Սօֆի-
այի մօտեցեր են: Հազիւ թէ այս լուր
զուռնէ դուռ տարածուած էր և ահա
կը լուռի սաստիկ թնդանթաճութեան
մի ձայն Թաշլիսնա գիւղի ուղղութեամբ
որ կը գտնուի քաղաքին և պաշտանտն
լեռների ստորադը: Այս լեռներ հիւսիսի
կողմէն կը կազմեն սահմանները Սօֆիայի
դաշտին որ գրէթէ 30 հազար մէթր լայ-
նութիւն ունի:

Այդ թնդանթաճութեան արձակալներն
թիւրք զօրքերն էին որոնք կը փորձէին
Կուրքօ զօրավարի զօրքերի արշաւանքը
դադրեցունել: Իսկոյն պատական մի եր-
կուղ տարածուեցաւ քաղաքի մահմադ-
ական հասարակութեանը մէջ: Փաշան ա-
նապարանքով կը թողու խօսակը և կեր-
թայ պատապարտիլ Նայա փաշա զօրքե-
րին մօտ որոնք չըջակայները կը գտնե-
ուէին, ի հարկին ապահովելու համար
թիւրք զօրազուռների նահանջը որոնք
կը կռուէին ի Թաշլիսնա:

Մահմադականները տեսնելով որ փա-
շան կը փախչի իր հարկմով և իր ամենա-
թանկագին կարասիներն հետը տանելով,
կորուչին թէ իրենց ուրիշ բան չմնար ա-
նել բայց միայն թողու իրենց տուն տեղ,
վախալով ռուսերի վրիժառութեանն այն
վայրագութիւնների համար որ իրենք
գործած էին Պաշկարների ապստամբու-
թեան ժամանակ: (Շարունակելի)

գրեց Մարտիկի Մանածոցովին որ
ինքն հրաժարած է կեդրոնական
նախ և թէ այսուհետեւ, ինչպէս և
յառաջ, լոկ իր Բի Մանածոցով պիտի
գործէ (1886 հոկտ. 27) :

Զմուռնանք սա կարեւոր կէտ եւս
յիշել թէ կանոնադրին օրինակը Փա-
րիզի Մանածոցովին Մարտիկի եկած
միջոցին, սկսան նամակներ եւս տե-
ղալ Փարիզի Մանածոցովին ատե-
նադպիր Պ. Ժան Պրուստիէն որ սատա-
կապէս կը յարձակէր թէ՛ զրկուած կա-
նոնադրին և թէ՛ Մանածոցովին ան-
գամներին վրայ, յայտնելով որ եթէ
մի այդպիսի կանոնադրութիւն ըն-
դունուի, ինք գործէ պիտի քաշուի
են : Նա կաշխատէր մեզ հաստա-
ցունել թէ «Այդ. կանոններ չի դա-
տար և իւր վիճակի իսկ անտեղեակ
ուղեղի ծնունդն են, թէ նորա տը-
ղայական մտածումներէ հաւաքածոյ-
ները կը կազմեն և թէ այդպիսի կա-
նոնադրութիւն չի եղաւ ամենատարա-
կան սկզբունքներին հակառակ են :
Մի ամբողջ ժողովրդի ապագայի ծանր
գործը կը յանձնեն ետական օգուտ 4
կամ 5 անձէ բաղկացած մի խմբի
ձեռք : Այսպիսի բան երբեք չէ լու-
սած, չէ մտածուած ոչ մէկ տեղ :
Եւ գործեալ եթէ այդ անձեր կըր-
թեալ և գործին բարձրութեանը հա-
մեմատ մի վիճակ ունեցող մարդեր
լինէին, ինչեւիցէ, բայց այս կեդրո-
նածոցովին անգամներն, աւագ, ոչ
պէտք եղած ձեռնհասութիւններն
ունին, ոչ ալ հարկաւոր եղող միջոց-
ներն : Կուզեն ստակը դուրսէն բե-
րել տալ և ամեն ոժով կաշխատին
որ իրենք հրամայեն անոնց իրենց
վրայ հսկողութիւն (contrôle) լինելու
... վերջապէս, կը գրէր, այն կանոններ
որ այժմ ձեռք առնելու գրուած են,
ոչ պոչ ունին, ոչ գլուխ, միթէ՞
այսպէս միամտօրէն և թեթեւ-
թեամբ կատարուած մի գործողու-
թեամբ պէտք է կատարինք մենք ի-
րար հետ և իրար հետ չլիցքայակապ
պնդենք մեր պատիւ և մինչեւ իսկ
մեր կեանք : Պէտք չէ որ աչքէ վրի-
պի թէ ինքիւր մի շատ ծանր գործի
վրայ կը դառնայ որմէ կախում ունի
աղբի ապագայն : Ես խօսեցայ, վի-
ճեցի, փաստեր յառաջ բերի, բայց
ինձ մտիկ չեն աներ, Պ. Ճի. յաւակ-
նութիւնները և փառասիրական զգա-
ցումները կը յաղթահարեն ամենին :
Լուրջ կերպով խորհեցէք իմ յայտնած
այս մտածումների վրայ և ըստ այնմ
խորհրդակցեցէք այդ կանոններ ըն-
դունելու համար :» (Այս խօսքեր
բոլոր առ բոլոր թարգմանած ենք) :
(Շարունակելի)

ՀՐԱԻԻՐ

ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐՈՒԹԵԱՆ

Մեծ. Տեառք և Տիրուհիք քա-
ղաքիս Պոթուշանու :

« Հայաստանի Զաւակների Միու-
թիւնը » կը ներկայանայ Ձեզ՝ շատ
փոքրիկ նպատակով ինքզինքն ՀԱՅԱՍ-
ՏԱՆԻ վերելութեան համար, որ է՝

10 տկան սանդիւմ միայն նուիրել շա-
բաթը Միութեան գանձանակին :

Դուք ամեն ժամանակ և ամեն
առիթով ցոյց տուած էք արդէն որ
Ռուսոնիոյ բոլոր հայաբնակ քաղա-
քաց մէջ առատածեւոնութեան և բա-
րեւորութեան մասին յետիններէն
չէք վառն սրոյ անկասկած եւ որ չը
պիտի մերժէք բնաւ սոյն առաջարկն
ալ և անտես չպիտի առնէք մանա-
ւանդ առանկ մեծ գործ մի՛ որպիսի
է « Հայաստանի Զաւակների Միու-
թիւնը » և պիտի բարեհաճիք սիրով
մասնակից ըլլալու, օգնելու այս բա-
րեւորութեան ընկերութեան :

Հայաստանցւոյ կեանքը և ապա-
գան՝ մի միայն այս և ասորման շատ
մը Ընկերութիւններով կրնան փրկուիլ
և ապաստութիւն գտնալ. ուրեմն նախ
Ձեզմէ կրտեմ կախում ունի, Ձեզմէ՝
և եւրոպայեան բոլոր բովանդակ Հա-
յոցս մօտէն, նոցա կեանքը կամ մա-
հը, ո՛ր Մեծ. Տեառք և Տիրուհիք
Պոթուշանու :

Ի սկզբան Դուք, եթէ նոցա ա-
նունով սոյն ապատարար նպատակին
օգնելու ըլլաք և աջակցիք, հարկաւ
առւածանքնակ ուրիշ քաղաքաց աղ-
գայինքն եւս Ձեզմէ բարի օրինակ
առնելով՝ պիտի ջանան իրենց մէջ
նոքա ալ Միութեան Օժանդակ Ժո-
ղովներ կազմելու, ու այսպէսով գոր-
ծը արագ յառաջ կը ընթացայ :

Թէպէտ առաջարկը քիչի համար
կը ըլլայ մեզ, բայց ո՛ր գիտէ թէ շա-
տեր Ձեր մէջէն երթալով՝ պիտի
քաղցրանան ու մեծ հաճութեամբ
Միութեան նաեւ անդամակից գոր-
ուելու բարեհաճին, տարեկան 20 Քր.
վճարելով կամ տեւէ մեծ կակ նպատա-
ներ ալ չնարհելով :

Միութիւնը մեծ յուսով կը դիմէ
Քաղաքիս առհասարակ բոլոր աղգա-
նոց մօտ, թէ՛ Տեառք և թէ՛ Տիրուհի,
ինքզինքն որ՝ հոգւով ու սրտով մի-
անան Ընկերութեան շուրջը, և ա-
մեն ոք անոնց խորութեան սեռի
սոյն աննշան գումարը սիրայօժար
զոհելու բարեհաճի, իւրեանց խեղճ
և անօգնական եղբարց համար, որ
այսօր բոլորովին նեղի մէջ ինկած՝ ա-
պահով չեն, ոչ կեանքով և ոչ գոյ-
քով, և ոչ ալ իւրեանց սիրական
զաւակներով :

Ուստի աչքերնին նախ երկինքը
պաշտելով՝ նորա գթութիւնը կը հայ-
ցեն, ապա Ձեզի գարծունելով՝ կու-
լան և կը պաղտալին, իրենց փրկու-
թիւնը մի միայն Ձեզմէ յուսալով :

Իրաւ որ, Տեառք իմ, մենք ուս-
մանաբնակ Հայերն՝ երկրիս բոլոր ա-
ռանձնաշնորհումները կը վայելենք
անխորտաքար, բայց այսու ամենայնիւ
պէտք է մտածենք թէ՛ մեր բուն
երկիրը և հայրենիքը միշտ ՀՅԱՍՏ-
ՏԱՆԵ՛, և պէտք չէ մոռնալ ոչ եր-
բէք թէ մեր պապերն Հայաստանէն
եկած են հոս. մենք ՀՅԱՍՏ ծնած եմք,
ՀՅԱՍՏ անունով կապրինք, և ՀՅԱՍՏ ալ
պիտի մեռնինք : Ուրեմն Հայաբար
պարտաւոր եմք օգնել մահամբժ
Հայաստանին, նորայն որ՝ մեր անու-
նին պարծանքն է և փառքը :

1887 յունիս 11/23 ԱՆԴԱՄԱԿԻՑ ՈՄՆ
Պոթուշան

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԷՆ

Դավրէթ, մայիս 30/11 յունիս 87

Դրեւը ձեռքս շատ տխուր եմ,
սրովհետեւ գրածս միշտ կամ մահ է
լինում կամ արտօր և կամ տեւում.
մի սրեւիցէ ուրախալի լուր չկայ գը-
րելու. այսօրուան Հայոց յառաջա-
գիւմութիւնը տխրութեան կողմն է.
լաւը մեռնում է, գործունեայն ար-
տօրում է, հարուստը կորստաւում է,
խեղճերն սպանւում են, թշուառու-
թիւնն էլ ամեն կողմերից յաղթող է
հանգիստանում. տեսնենք նախախ-
նամութիւնը ե՛րբ գարման կը տանի
այդ ցաւերին :

Դավրէթի Հայ հասարակութիւնը
մի գառն կորուստ ունեցաւ մայիս
20ին (1 յունիս) զիշերուան ժամ 9ին.
69 ամեայ հասակի մէջ մահը խեց
մեղանից Առաջնորդական փոխանորդ,
երբեմն էլ Տեղապահ և կրօնաւոյց,
Արթ. Տ. Յովսէփ Աւագ քահանայ Տ.
Յովսէփանցին, տանելով յախտեւա-
կանութեան մէջ և ժողովուրդին զըր-
կելով այնպիսի մի գործունեայ հով-
ուից որ ամբողջ Արարատաւանում ե-
ղակի էր : Տէր Հայրի անունը ոչ միայն
Պարսկաստանում էր հանրածանօթ,
այլ արտասահմանեան շատ տեղերում
և ուրաղ Հայ հոգեւորականութեան.
Տ. Հայրը ունէր ամեն այն կողմերը
ինչ որ վերաբերում են մի առաքինի
գիտուն և բարոյական մարդու. Տէր
Հայր և իւր նախնեաց գործունէու-
թիւնները շատ հետաքրքիր են և
զնաշատելի. դոցա քահանայադու-
րութիւնը ժառանգական է որդւոյ
որդի որ սկսում է 400 տարի առաջ
և Արարատաւանի մէջ քահանայական
գլխաւոր ճիւղն է կազմում. 200ի չափ
կոնդակներ կան Տէր Հայր պահաւա-
նին մէջ, ամենք թէ՛ Կոթողիկոսնե-
րից և ոմանք էլ Երուսաղէմի և թէ՛
Կ. Պոլսոյ Պատրիարքներից ստացած.
բայց այդ կոնդակներից եւս, զանա-
զան Պարսից աստիճանաւոր անձանց
թղթեր. այդ կոնդակներն էլ սղը-
սում են Միմէօն կաթողիկոսից հե-
տը զհետէ շարունակաբար մինչեւ մեր
օրերը : Տեղւոյս Մայր Եկեղեցին որ
կազմում է Ս. Աստուածածին, կա-
ռուցուել է Տէր Հայր պապ Տէր Յով-
սէփի աշխատութեամբ, ուր եկեղեցւոյ
ճակատին վրայ քանդակագործ գըր-
ուած է և թուականը որ է 1782 :
Շատ հետաքրքիր գրուածներ կան
այդ կոնդակների և թղթերի մէջ,
թէ՛ աղգային զանազան գործերի և
թէ՛ իրանց գործունէութեան վերա-
բերալ, որոնք ընթերցողաց շատ հե-
տաքրքիր են իմանալու, ուստի այդ-
մասին կը թողնենք ուրիշ անդամուան
ծանօթացնելու. միայն առայժմ մաս-
նաւորապէս կանցնինք նրա կեանքից
և կը նկարագրենք յուզարկաւորու-
թիւնը : Տէր Յովսէփ Հայրը եղել է
աշակերտ յայտնի գիտնական Մ. Թա-
ղաղեանցին և Ղազար վարդապե-
տին և նրանցից սովորել է հայկա-
բանութիւն և աստուածաբանութիւն.
15 տարի աշխատել է գաղութեան և
սարկաւազութեան մէջ և եկեղեցւոյ

կան գործոց լաւ հմուտ է եղել. յե-
տայ քահանայ է ձեռնադրուել որ և
տեւել է ճիշտ 40 տարի, որ եւ ըս-
տացել է Փոխանորդութեան, Տեղա-
պահութեան և Աւագ քահանայու-
թեան տիտղոսներ. իւր այդ պաշտօ-
նավարութեան ժամանակին ստացել
է երկու խաչեր Կոթողիկոսներից և
մի շքանշան Պարսից տէրութիւնից.
ստացել է կոնդակներ սրով արտօն-
վում է ծաղկեայ և մուշտառ փի-
լաներ հագնել, Տէր Հայրը իւր այդ
40 տարուայ քահանայութեան միջո-
ցով 30 տարին ուսուցչութիւն է ա-
րել, թէ՛ Հայկաբանութեան և թէ՛
կրօնագիտութեան, թէ՛ աշակերտաց
և թէ՛ աշակերտութեան, նոյն իսկ
Արամեան գաղտնյութ, մինչեւ 1886
թիւ օգոստոս ամիս. իսկ իւր հոգե-
ւոր պաշտօնն էլ ամենայն աջալըջու-
թեամբ և վեհանձութեամբ կատա-
րել է այնպէս որ մի անձնաւորու-
թիւն նորանից տրտունջ չէ բարձել.
այլ միշտ գովասանուել է իւր գի-
տութեան և գործունէութեան հա-
մար : Յուզարկաւորութիւնը իւր առ-
նից գէպի եկեղեցին տեղափոխելու
որոշուեցաւ ամսոյս 22ին ժամ 5ին ե-
րեկոյեան, իսկ թաղումը 24ին ժամ
9ին առաւօտեան : Տ. Հայր լուսանկար
պատկերը՝ դադարի մէջ գրուած,
աղգականների և շատերի թախան-
ձանք հանուեցաւ իւր տան մէջ.
Արամեան երկուսեւ գասարանի ուսու-
ցիչները 2 օր առաւմտարանը փակե-
ցին ի նշան երախտագիտութեան :
Ուրախ օր ամսոյս 22ին ժամ 5ին
յուզարկաւորութիւնը սկսուեցաւ 9
քահանաներով, որոնց մի քանիսը
ուրիշ տեղերիցն էին եկել, և նա-
խագահութեամբ Ա. Առաջնորդին և
խառն բաղմութեամբ : Առջեւից ըն-
թանում էին Արամեան ուսումնարանի
աշակերտները զայդ զայդ, իրանց նոր
ձեւի հագուստներով, յետոյ մանի-
շակապէս թաւշէ բարձի վրայ դրած
տանում էին հանգուցեալի երեք շը-
քանշանները, որոնց երկուքը կաթու-
ղիկոսներից շնորհած, մէկը վարդա-
պետական ականաւորու. խաչ և միւսն
էլ քահանայական սոսկեղծ խաչ. իսկ
երրորդն էլ Պարսից Վեհ. Շահի շնոր-
հած Արեւական Աւելու Ապետա-
կան աստիճանի շքանշանը : Յետոյ
քահանաները ծանրաքայլ դադարի
երկու կողմերից բռնած և երեսը բայ-
րեւում էին հանգուցեալին : Հասա-
րակութիւնը շատ խոնամ էր և յուզ-
ուած, բայց Հայերից կային Եւրո-
պացիներ և Պարսիկներ, տանիքների
վրայ լցուել էին բաւականաչափ ժո-
ղովուրդից յուզարկաւորութիւնը տես-
նելու համար : Փողոցումը 3 անգամ
կարգ կատարելուց յետոյ հասան ե-
կեղեցի և դուրեցաւ դադարը եկե-
ղեցու մէջ տեղ մի սեղանի վրայ մին-
չեւ ամսոյս 24ին կիրակիէ Հոգեգա-
լութեան տօնին օրը, ուր պատարա-
գը ժամ 6 1/2 սկսուեցաւ : Երկու թա-
ղերի ժողովուրդը թէ՛ այր և թէ՛
կին, թէ՛ ծեր և թէ՛ երեխայ լցուել
էին եկեղեցին, և Լիւլուայ թաղի ա-
շակերտները իրանց ուսուցիչներով մի-

ասին եկել էին վերջին հրաժեշտը տալու իրանց ամենասիրելի Աւագ քահանային: Ներկայ էին նաեւ մի-եւնոյն հանդէսին Անդրկոյ, Գաղկոյ և Օսմանեան հիւպատոսները և Թու-րքիի եւրոպական դաշինքի անդամ-ները և Ամերիկայի Աւետարանական ըն-կերութեան ներկայացուցիչներն, իսկ Ռուսաց հիւպատոսը քաղաքումը չէր, գնացել էր ամսորանոց: Ս. Առաջնորդը զգեալաւորութեամբ, օծման հան-դէսը կատարելուց յետոյ մի գամբա-նական քարոզ խօսեցաւ Տէր Հօր ներ-կայի և անցեալի գործունէութիւննե-րից, քովեց և դրուատեց առ Ազգն մատուցած ծառայութիւնները: Քա-րոզից յետոյ երիտասարդութեան կողմից մի շքեղ պատկ դրուեցաւ հան-գուցելոյն դադարելուն վրայ որի վրայ գրուած էր Յովսէփ Աւագ քահանայ Տէր Յովսէփեանցի յիշատակի և Դավթի Հայ երիտասարդութեան կողմից, իսկ յետոյ դադարը բերուեցաւ գուրս վերջին կարգը կատարելու, որտեղ պատկը բերող երիտասարդութեան կողմից Պ. Մ. Նազարբէկեանց մի գրաւոր դա-րանական կարգաց: յետոյ Արամեան դասարանի աշակերտներից մէկը ու-սումնարանի կողմից կարգաց մի ու-րիշ ճառ արեց թէ եւ տարրեր կերպ էին գրուած, բայց շատ արտաուշ էին, որոց մէջ գովասանվում էին նրա առաքինի գործունէութիւնները, նրա ուսուցչութիւնը, նրա եղբայրութու-թիւնը, նրա տղա սիրութիւնը: յե-տոյ վերջին կարգը կատարուեցաւ և մարմինը ամփոփուեցաւ զանգակա-տան աջ կողմում ուր հանդէսը վեր-ջացաւ ժամ 9ին և բաղմունքից շա-տերն գնացին կրկին հանգուցելու տունը իւր սրբուց միջիմարերու: Հանգուցեալը իւր 50 օրուայ հիւան-դութեան մէջ մեծ յարգանք վայե-լեց ժողովրդից, Առաջնորդից, հիւ-պատոսներից, Պարսից գեներալներից, թաղապետներից, եւրոպական դաշ-նականութիւնից որոնք թէ իւրեանք անձամբ գալով և կամ թէ մարդիկ ուղարկելով հարցնում էին իւր ա-ռողջութիւնը, բացի մի քանի անձ-նաւորութիւնից որոց մի երկուքը ի-րան աշակերտել էին և այսօր հոգա-բարձու են որոնք չկամեցան գալ տեսութիւն անել: Եւ ինչ որ վերա-բերում էր իրանց որ պէտք է կատարէին ամենայն գոհութեամբ իրենւ աշա-կերտ և ազգային գործոց գլուխ, հեռու մնացին այդ պարտականու-թիւնից: իսկ երիտասարդութիւնը գնահատեց նրա արժանիքը և յետ չը մնաց իւր պարտականութիւնից: Տա՛ր Աստուած, որ միութիւնը և սէրը այ-սուհետեւ միշտ վառ և հաստատ մը-նային երիտասարդութեան մէջ, ինչ-պէս որ միացան և մի շքեղ պատկ գրեցին հանգուցելոյն դադարել վրայ յանուն երիտասարդութեան: ***

ՎԱՅՄ. ՆՈՒՊԱՐ ՓԱՇԱ

Անգլիական թագուհին որ իւր յորելեանի հանգիստն առնելով Բաղնեայ պատ-ուանչանի մեծ խաչը, Պատուակալ

Ասպետի տիտղոսով, նուիրած է Ե-գիպտոսի Խրտիվ Բարձր, Թէվֆիգ փաշային, Հնգկատանի Ասպի բարձր պատուանշանին հրամատարի (Քոման-տէօր) ատտիճանն ալ Պատուակալ Աս-պետի տիտղոսով, նուիրած է Եգիպ-տոսի Նախարարակալ Վսեմ, Նու-պար փաշային որ Նորին Բարձրու-թեան Խրտիվի կողմէն ներկայ կը գտնուէր յորելեանի հանգիստին:

ՊՈՒԼԿԱՐԱՅԱՅԵՐԻ ԳԵՐ. ԱՌԱՋՆՈՐԴ

«Արեւելք» ի յունիս 13/27 թի-ւին մէջ կը կարգանք հետեւեալը.

«Պուլկարիոյ նորընտիր Առաջնորդ Գեր. Գեորգ Մ. վարդապետ Ռուս-ճուգլեան իւր պաշտօնատեղին կու-ղեւորի ի մօտոյ:»

ՏԵՂԱԿԱՆ

Կ. Պոլսի լրագիրներին մէջ կը կար-գանք թէ Մարտիլի Հայ դաշնա-կանութեան Հովիւ Արթ. Տ. Սահակ քահանայի սրբուհ Մեծ Պրն. Երուանդ Արշակունի-Իւթիւնեանի որ երբեք Մարտիլի բժշկական վարժարանին ու-սանող էր և այժմ Փարիզի վարժա-րանին, Օսմանեան կառավարութեան կողմէն Մէճիտէի հինգերորդ կար-գի պատուանշան շնորհուր է:

Կը շնորհաւորենք մեր աղնիւ բա-րեկամ որ գեւա երիտասարդական հա-սակի առաջին աստիճաններին վրայ արժանացած է արդէն Ֆրանսական հանրապետութեան և օսմանեան կա-ռավարութեան կողմէն պատուանշ-նաներով կուրծքը զարդարուելու, պատուանշաններ որոնք իւր անձնուէր աշխատասիրութեան արդիւնքն են եղած:

— Պարթէն յունիս 2ին ֆրանսա-կան լրագիրներին արեւած մի հեռա-գրէ ցաւ ի սիրտ կիմանանք որ դա-ղաններ նուաճող (dompteur) անուա-նի Պ. Յակոբը ժագ-Բէօր տօնավա-ճառին մէջ սպաննուած է իւր մէկ առիւծէ որ իւր գլխի կէսը վրցու-ցեր և ողնայտի ոսկորը կտրեր է կրկնութեան ժամանակ, նոյն երեկոյ ժամ 6ին: Պրն. Յակոբ Մարաշի մի կտրիճ Հայ էր որ քանի տարիներէ հետէ այդ օրհնոտով զբաղելով պատ-ուանշանների ալ արժանացած էր: Այժմ կաշխատէր Բէտէնպաշի դա-ղանանոցին մէջ:

— Փարիզ երթեւեկող երկաթու-ղու ընկերութիւնը յունիս 14ին ֆրան-սական ազգային տօնին առնելով եր-թեւեկի համար օժանդակն տուակ-ներ սկսած է տալ. երրորդ կարգի համար 40 ֆր. երթեւեկի գին, իսկ երկրորդ կարգի համար 54 ֆրանգ մինչդեռ Մարտիլէն Փարիզ երթալու համար միայն սովորական գիններն են Գ կարգինը 58 ֆր. և 60 սանդիւմ, իսկ Բ կարգինը 80 ֆրանգ:

— Բրօլանտին Յրանտարի հետ մի-ացման 400 ամեայ տարեգարծի հան-դէսները շատ շքեղ կերպով կա-տարուեցան Էքսի մէջ, Թատերական վառաւոր ներկայացումներ, գրական

նական հանգէսներ, ջլամարտներ, արշաւանքներ են. անպակաս եղան: — Երէկ, յունիս 5, հարիւրամաս-նից ջերմաչափը բաց օդի մէջ կրցուց-ներ 23 աստիճան առաւօտեան ժամ 7ին. 26 աստիճան կէս օրին, 32 աստիճան կէս օրէն յետոյ ժամ 2ին, 27 աստիճան ժամ 6ին:

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

Քանեաւն եկած լուրեր կիմացու-նեն թէ Կրէտէ կղզուն վիճակը հե-տըզհետէ աւելի կը ծանրանայ. քրիս-տոնեայ գիւղացի ժողովուրդներն ըս-կըսած են զինուել և գիրքերն դը-րաւել. միւս կողմէ, Քանեայի քրիս-տոնեայներն ալ կը պատրաստուին քաղաքը թողուլ և գիւղերն ելնել. ասոր հակառակ, մահմեդական ըն-տանիքներն գիւղերն թողելով կուգան քաղաք ապաստանել օսմանեան զօր-քերի պաշտպանութեան տակ: Քան-եայի մահմեդական և քրիստոնեայ ընտանիքների այս դաշինքն անբըն-շան են թէ կղզուն մէջ գործերի դու-թիւնը վտանգաւոր դարձած է և մինչեւ մէկ աստիճան կարելի է հա-մարիլ իւր սկզբնաւորութիւն մի ա-պրատամբութեան:

Վիեննայէն եկած մի հեռագիր կը-սէ թէ Կրէտէն հոն արուած լուրերն մի ապստամբական շարժման երկիւղ կը յայտնեն: Այդ ապստամբութիւն, ըստ ոմանց, հետեւանքն պիտի լինի Բ. Պրան գանդաղութեան որ ցոյց կուտայ Կրէտացիների պահանջները գոհացնելու մօտին. իսկ, ըստ այլոց, մի տէրութիւն կայ որ կը փախազի այդ ապստամբութեան որպէս զի պատրուակ գտնէ սուրը Կրէտէ դը-նելու համար: Ինչ որ ալ լինի, մեծ երկիւղի պատճառներ կան այդ երկ-րի համար:

— Կ. Պոլսի ռուսական դեսպան Պ. ար Նէլիտֆ Մեծ Եպարքոսին հեռ ունեցած մէկ տեսակցութեան մէջ ը-սեր է թէ ռուս կառավարութիւնը ոչ մէկ օրինաւոր պատճառ չունի բաց թողնելու Միկրէիտի իշխանի ընտրե-լիութիւնը պուլկարական դաճին հա-մար:

— Հռոմի ֆրանսական դեսպան Պ. ար Մույ գլխաղութիւններ ըրած է իտալական կառավարութեան, Պ. Տէրբէթիտի արած մի քանի խօսքե-րին համար Զուլահի պաշարման իրնդ-րին նկատմամբ: Պ. ար Մույ գլխի տուած է թէ Յրանտան անվիճելի ի-րաւունքներ ունի Կարմիր ծովի այդ-կէտի վրայ որոնք յարգել տալ կուգէ և թէ պաշարումը պէտք չէ որ կա-տարուի սեփականութեան խնդրին զիտելով:

— Անգլիական Խորհրդարանին մէջ Պ. Ֆէրիլսըն յայտարարեց թէ փա-րիզի անգլիական առեւտրական սեն-եակը յանձն կառնէ 1889 թուական-դէսին անգլիացիների մասնակցու-թեան գործը գիւրացնել. բայց կա-ռավարութիւնը այդ բանի համար չուղեր վարկ խնդրել Խորհրդարանէն որովհետեւ Անգլիան պաշտօնագէտ չպիտի մասնակցի Յուդահանդէսին:

— Պոսթընէն կիմացնեն որ ծանր կուի պատահեր է ստիկանութեան և գործադուլ արած բանտներին մէջ. Ռատիկաններն մի քանի անգամ կրակ արեր են բաղմունքի վրայ որոնք կարկուտի պէս քարեր տեղացունելով ստիկանութեան վրայ, ստիպեր են յետ քաշուիլ: Ռատիկաններէն 7ը ծանրապէս վիրաւորուր են:

— Վիեննայէն կը հեռագրեն յու-լիսի 1ին թէ պաշտօնագէտ լուր հա-ղորդուած է որ Ալմանիայի Վիլհէլմ կայսրը յունիս 28ին Կաթիլի պիտի գտնուի: Յրանձ Եղէֆ, Աւստրիայի կայսրը որ իւր դաշնակցի հետ մի տեսակցութիւն պիտի ունենայ այդ հանքային ջրերի քաղաքին մէջ, Վիլ-հէլմ կայսրի հոն հասնելէն մի քանի օր յետոյ ինք ալ հոն պիտի երթայ:

— Կրսուի թէ Պ. ար Կիէրս մօտերս մի այցելութիւն պիտի տայ իշխան Պիամարքին ի Յրիտիրիստուհէ:

— Սուլթանը դարձեալ ժամանակ խնդրած է եգիպտական անգլո-թիւրք պայմանագիրը վաւերացնելու համար: Այս անգամ չէ ուղած պայմանագրով որոշել: Բ. Դուռը կուսակից է ար-գէն վաւերացնելու:

— Վիլհէլմ կայսրը առողջացած է բուրբոլին: Հեռագիրներին նայելով, արդէն էմս գնացած կը լինի:

— Սօֆիայէն կը հեռագրեն թէ Պուլկար Նախարարներն և գրէթէ բո-լոր երեսփոխաններն հասած են Սօպ-րանիէի բացմանը ներկայ գտնուելու: Սոպրանիէն ամեն բանէ յառաջ իւր նախագահ կընտրէ: Իւր խորհրդակ-ցութեան առարկայներէ մին պիտի լինի նաեւ Իշխանի ընտրութիւնը:

ԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՒՆԻՍ 28ԻՆ ՅՈՒԼԻՍ 5

ՆԵՐԱՄՈՒԹԻՒՆ

ԲՈՒՐԳ. Նոր ապրանքներու գալովը գործերու սահմանը կընդարձակի. այս շարաթ վաճառուեցաւ 3200 հակ ու-րացմէ կը նշանակեմք, Կիրճիւ 90 հակ երկրորդ կտրում սպիտակ 130 ֆր. 200 հակ առաջին կտրում լուացուածը 140 կէս լուացուածը 130-132 1/2 ըւ 1Է-ուացուածը 107 1/2-110 ֆր. 150 հակ լեւան տեսակ 87 1/2 ֆր. 230 հակ Թէրէքմէ 82 1/2 ֆր. 180 հակ Թար-թար 72 1/2-75 200 հակ Սիւրիսի 120 ֆր. 110 հակ Ատանա գունաւոր 75-82 1/2 ֆր. 200 հակ Փոքր Սօֆիոյ ըն-տիր ապրանքներ 122 1/2-127 1/2 ֆր. 55 հակ Խորասան առաջին կտրում սպիտակ 160 ֆր. 650 հակ երկրորդ կտրում գաղանի գնով և 200 հակ Պաղտատի գունաւորները 160էն 182 1/2 ֆր. 100 քիւլօն:

ԲԱՄՊԱԿ. Հրապարակը բաւական հաստատուեցաւ և գիները կը բանալին: ՄԵՏԱՔԱՆԱԿԱՆ աւելի հաստատ կը բանուի. վաճառուեցաւ մետաքս 20 հակ Սիւրիոյ 48/49 ֆր. 3 հակ Պրու-տայի 46 1/2-48 ֆր. 2 հակ Նուխի 45 ֆր. 12400 քիւլօ զանազան կոկոններ: 1600 քիւլօ Խիլայի ֆրիգոն 4 ֆրանք 800 քիւլօ Նուխի չխար 3,40 ֆր. 800

քիւր Խորասանի ֆրիզանէ 2,80 ֆր. քիւրն :

ԿԱՆԵՓ աւելի թոյլ է, ըստ տե- սակին 53էն 64 ֆր. 100 քիւրն :

ՅՈՐԵՆ գիւղարու գործեր կըլ- ւան : գիւղերը 17էն 18 1/2 ֆր. 100 քիւրն :

ԵԳԻՊՏԱՅՈՐԵՆ (maïs) 10 3/4-11 ֆր. 100 քիւրն :

ԼՈՒԲԻԱ գիւղերը անփոփոխ և հը- րապարակը լքեալ գրութեան մէջ է :

ԹՈՉԱՅԻՐ (alpiste) 24 1/2-25 ֆր. 100 քիւրն :

ՇՈՒՇՄԱ (sésames) 36էն 43 ֆր. 100 քիւրն :

ԽԱՇԽԱՇ (payots) հաստատ է, 29 ֆր. 100 քիւրն :

ԿՏԱՒԱՆԱՏ 23-24 ֆր. 100 քիւրն :

ԿԱՂԻՆ կորածը 92 և չը կորածը 40-41 ֆր. 100 քիւրն :

ԴԵՂԱՆԱՏ 120-140 ֆր. 100 քիւրն :

ԱՍՏԻ ՄՈՐԹ բոլորովին անգործ :

ՄԲՏԱՄԹԻԻՆ

ՇԱՔԱՐ 39 1/2 ֆր. 100 քիւրն :

ՍՈՒՐՃ 100-112 ֆր. 50 քիւրն :

ՈՐԴԱՆ ԿԱՐՄԻՐ սպիտակները 3- 3,10 և սևերը 3,20-3,40 ֆր. քիւրն :

ՊՂՊԵՂ 83էն 91 ֆր. 50 քիւրն :

Գ.

ԾԱՆՈՒՅՈՒՄՆԵՐ

Այսօր կը գրկենք մեր Ռուսման- րնակ բաժնորդներին պատրաստուած նամակներ Արմենիայի բաժնորդագրու- թիւներ վերանորոգելու համար և կա- զաչենք որ շնորհ անեն փութացնել իրենց պատասխան որովհետեւ եր- րորդ տարեգրութիւն (1887 Օգոստոս) սկսած առեն քանի բաժնորդ որ ու- նեցած ենք, այսինքն քանի անձէ որ բաժնորդագրութեան նամակ ստա- ցած ենք, այնչափ օրինակ պիտի առ- պենք Արմենիան և ոչ աւելի, աւե- լորդ ծախքերի չենթարկուելու հա- մար :

Անոնք որ գալիք տարուն համար ալ վճարած են արդէն ամբողջովին կամ մասամբ, իրենց բաժնորդագրու- թիւները չարձանակելու համար պար- տաւոր չեն ի հարկէ նամակ գրելու մեղ, մինչեւ իրենց բաժնորդագրու- թեան լրանալը :

Յաւերժայիշատակ թաշնեան հան- գուցեալ նիկիտա էֆէնտի առաջին աշակերտներէն, ձայնագրութեան և եկեղեցական երաժշտութեան հմուտ, վիպերալ երկրասարգ գաւառու մի որ այժմ Եւրոպա կը գտնուի, կը փափո- քի, սակեց ալ որ ուզուի, երթալ ու ծառայել ազգին գիւրամատչելի եղանակաւ :

Պէտք ունեցողը թող խնայէ խըմ- բազրութեան :

— Հայ երկրասարգ մը որ հայերէն, ֆրանսերէն, իտալերէն, տաճկերէն և արաբերէն լեզուները գիտէ և եր- կար ժամանակ հեռագրատան և եր- կաթնագլուց մէջ պաշտօններ վարած է և որ այժմ քաղաքս կը գտնուի, կը փափայ որ երեւէ պաշտօն մ'ունե- նալ վաճառականաց և կամ գործա- տան մը մէջ թէ՛ տաւ և թէ՛ այլաւ :

Դիմել խմբագրութեան :

Վ Ա Ն Գ Ո Յ Ժ

1876 թուի գեղեցիկներին թիւը գործերը կրակ ձգեցին և վառեցին Վանի շուկայի գիւղեր ժամանակ : Նա- խապէս պատրաստուած մի դաւադ- րութիւն էր այդ, քաղաքին հայերը յետին աստիճան խեղճութեան մատ- նելու նպատակով : Հրդեհին ժամա- նակ զէ. քերն և այն թիւը երեւելի- ների սպասուորներն որոնք խորհրդ- դակից եղած էին այս գործի, անմի- ջապէս խուժեցին, կողոպտեցին հայե- րի խանութները և մինչեւ որ սքառ Այգեհատնէն (ուր կը բնակի հայերի մեծամասնութիւնը) գիւղերայն իմա- ցան և քաղաք վազեցին, գրեթէ ա- մեն ինչ լնցած էր : Տակաւին ցայտօր բազմաթիւ է այդ հրդեհի զոհ եղող հարուստ հայերի թիւը որոնք ան- կանգնելի կերպով կործանուած կը մնան :

Այդ ժամանակ խրիմեան Սրբազան Հայրիկը ՎԱՆԳՈՅԺ անուն մի տեսարակ հրապարակեց որով միտքարակոյն խօսքեր և հայրական խրատներ կազ- ղէր Վանքի հայերին և կը բացատրէր թիւը քերին ալ թէ սխալ է իրենց բռնած քաղաքականութիւն և թէ Հայերին փութանալ բռն իսկ իրենց շահերի փութած կը լինին : Թիւը կառավարութիւնն արդիւնք ՎԱՆԳՈՅԺ- ժի վաճառումը : Բայց նորա Բ ապա- գրութիւնն եղաւ Տիմիտի մէջ ուր մտածին աղատ էր այն ժամանակ : Շատերէ փափաք յայտնուած լինե- լով մեզ այժմ ունենալ այդ տեսարակ, կը փութանք ծանուցանել որ կարող են ստանալ «Արմենիա»-ի խմբագրու- տունէն, զրկելով միայն 70 սանթիմ : Խմբագրութիւնը կը վճարէ փոստի ծախքը զրկելու համար :

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆԻ
Ա. ՀԱՅ ԳԻՆԻՅԱՆՈՒՆԻՄԸ զին 50 սանթիմ.
Բ. ՀԱՅ ԳԻՆԻՅԱՆՈՒՆԻՄԸ » 20 »
Գ. ՍԱԼՄԱՍ ԻՍԲԱՅԷԼԻ » 40 »

Սր ծախսին Պարսկ, «Արմենիա» լրա- գրի խմբագրատունը :

Փոքր քաղաքացիներին կը դրկաի փոս- տով, երբ վերադառնալ զինքնով ձրանա- կան, բարական կամ ուսանակ փոստի բողաքոյն որիկն «Արմենիա»-ի եմբա- գրութեան :

ԵՄԼԻՈՒ ԳԻՐԲԵՐ

«Արմենիա»-ի խմբագրութիւնը ըս- տացած է Ս. ԼՅՈՒՄԻՆԻ Մայր-Աթո- ո ի վանքէն հրատարակուած հետեւ- եալ գիրքերն, որոնք իրենց առջեւ նշանակուած գիններով կը զրկուին ցանկացողներին, փոստի ծախքը խըմ- բազրութեան վճարուելով : Գինը կանխիկ չըրկուած գիրք չըրկուի :

1. ՀԱՅԱՏԱՆԱՅԻՆ ԶԱՆԱՊԱՐՀՈՐ- ԴՈՒԹԻՒՆ Ի Հայոց և ի Վերս (Գիտա- ղութիւնը ի վերայ առանին և բնիկ- րական կենաց, բարոյ և սովորու-

թեանց ազգաց բնակելոյ ընդ մէջ Սեաւ ծովու և Կասպից) : Հայոց, Վը- րաց, Օսէթների, Եղիաների և այլնի վրայ ընտանեկան, անտեսական, կը- րօնական և այլ հետաքրքիր տեղե- կութիւններ պարունակող այս գիրք հայերէնի թարգմանած է պարզ գը- րաբար լեզուով Դեր. Արիստակէս Վ. Սեդրակեան, այժմեան Առաջնորդն Վրաստանի և Իմերէթի Հայոց : 2 ֆը- րանք 80 սանթիմ :

2. ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՔԷԼ ՎՐԴՊՏ. Ի Դավիթեղոյ : Փրկչական 1605 թը- ւականէն սկսեալ մինչեւ 1663, Հայ ազգի գլխին անցած գէպերի ման- րամաս պատմութիւնն է որոյ մէկ մասին ինք անձամբ տկանատես եղած է պատմագիրը : ԼՅՈՒՄԻՆԻ աթոռին կրած նեղութիւնները օտարազգի իշ- խանների և երբեմն ալ նոյն իսկ կա- թոլիկոսների ձեռքէն, Շահաբաթի օրով եղած հայկական գաղթականու- թիւնն, Արարատ նահանգի և Վա- սպուրականի մէջ պատահած սրտա- շարժ գէպերն, հայերի նահատա- կութիւններն, Պարսիկների և Օսման- ցիների պատերազմներն և այլ խիստ հետաքրքրաշարժ տեղեկութիւններ կը պարունակէ : 7 ֆրանք :

3. ՀՆՈՒԹԻՒՆՔ ՀԱՅՐԵՆԵԱՅ Ի գա- ւառին Երնջակու : գրեց Արիստակէս Վ. Սեդրակեան : Սիւնեաց աշխարհի Երնջակ գաւառին որ մեր ազգային պատմութեան մէջ ոչ պակաս նշանա- ւոր տեղ բռնած էր երբեմն, շէն- քերն և պատմական ու գրական հը- նութիւնները և այլն կը ծանօթացունէ : 1 ֆրանք 40 սանթիմ :

4. ՆԻԿՈԼ ԵՊԻՍԿՈՓՈՍ և պատմու- թիւն գործին հայկազանց Լեհաստա- նի ի կաթողիկոսութիւն : (Երկատիրու- թիւն Գորբիէլ Եպիսկոպոս Այվազ- եանի) 1 ֆրանք :

5. ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԽԱՉԱԿՈՒԹԵԱՆ և թագաւորութեանն երեսօղէմայ (11րդ և 12րդ դարերին մէջ Եւրոպաի ունեցած վիճակը և Խաչակրութեան պատմութիւնը կը ներկայէ : Թարգմա- նիչը Պ. Հ. Ա. Առաքելեանց, աւել- ցուցած է նաեւ ծանօթութիւններ Ռուբինեանց տեղութեան վերաբեր- եալ որոնք յարաբերութիւն ունեցան Խաչակրներին հետ) : 1 ֆր 50 ս-

6. ՔՆԱՐ ՄՇԵՅՅԻՈՅ ՆԻ ՎԱՆԵՅՅԻՈՅ (Մշեցիների և Վանեցիների անտիպ երգերն որոնք ժողոված է Գեր. Ա. Երևանցի Վ. Սեդրակեան) : 1 ֆր.

7. ԼՍԱՐԱՆ անուն հեռուեալ տետ- րակներն որոնք հոգեւոր պատմու- թիւններ և օգտակար տեղեկութիւն- ներ կուտան, կը ծախուին խրաքան- չիւրը 35 սանթիմ

Ա. Պատմութիւն վարուց Մեծին Ներսէսի Հայրապետին մերոյ :

Բ. Կատանդնուպոլսոյ առումն յժմանեանց յամի Տեառն 1453 :

Գ. Եգիպտոսի հնութիւնները :

ԳԱՄԱՌ-ԳԱՌԻՊՈՅԻ

ԲԱՆԱՍՏԵՂՈՒԹԻՒՆՔԸ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

«Թիֆլիզի հայ. գրք. հրատարկ. բնկերքե.»
==

Մեծանուն բանաստեղծ Դաւիթ- Քաթիպաի (Ռ. Պատկանեանց) ոտա- նաւորները պարունակող մի գիրք է 176 երեսներէ բաղկացած : Սկիզբը դրած է հեղինակին պատկերը Դա- մաս-Քաթիպաի բանաստեղծութիւն- ներէ մի քանին արդէն ծանօթացու- ցած լինելով մեր ընթերցողների, ա- վելորդ կը համարենք գրել այդ մա- սին :

Կը ծախուի «Արմենիա» լրագրի խմբագրատունը ի գին 1 ֆրանք և 75 սանթիմի : Մարտէլէ գաւառ ամեն տեղի համար 2 ֆրանք փոստի ծախ- քով հանդերձ :

ԲԱՅՅԻՒ ԳՈՐԾԵՐԸ

ԿԱՅԾԵՐ

ՀԱՏՈՐ Ա

Ազգային վերադարձ Պրն. Բաֆֆիի գործերին մէջ առաջին տեղը կը գրա- ւեն ԿԱՅԾԵՐԸ : Այս գիրք կը ծանօ- թացունէ ընթերցողը տաճկական և պարսկական Հայաստանի գլխաւոր տեղերին հետ, հետաքրքրաշարժ տե- ղեկութիւններ կուտայ քաղաքի զա- նազան ցեղերի և հայերի գրութեան, վարքի և բարքի մասին : Նա ցոյց կը տայ այն ծրագիր որին ուղեւոր է հե- տեւին Հայաստանի մէջ գործելու ու- ղողներն : Մի խօսքով թէ՛ իրր ազ- գային ընտիր վկայատմութիւն և թէ՛ իրր հայրենասիրական գործու- նեցութեան վարդապետարան և ծրա- գիր, որքան է որ գտնուի այս գիրք ամեն հայրենասէր Հայի տուն :

Կը ծախուի «Արմենիա»-ի խմբագ- րատունը : գին 7 ֆրանք : փոստի ծախքովն :

ԼԵԻՈՆ ԼՈՒՍԻՆԵԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐԸ

Կիլիկիայի վերջին թագաւոր Լեւոն Լուսինեանի որ կը հանգչի Փարիզ ի Սէն-Տընի Կեղեասիկեանց վանքին մէջ, չըրմին պատկերը կը գտնուի «Արմե- նիա»-ի խմբագրատունը : Շիրմին վրայ կայ, տապանագրէն զտա, և Լեւոն թագաւորի արձանը :

Պատկերի գինն է 60 սանթիմ : Խմբագրութիւնն կը վճարէ փոստի ծախքը :

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ

Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆ

Le Gérant : FÉLIX ENFFANTIN.

ՄԱՐՍԷԼ

Հայերէն տպարան Մ. Փորթոպալեանի
Marseille. — Imprimerie du Midi, M. SCHICKLE
rue Vacon 50.